



LUND UNIVERSITY

Varning för skrott

Jönsson, Lars-Eric

Published in:
Helsingborgs Dagblad

2015

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Jönsson, L.-E. (2015). Varning för skrott. *Helsingborgs Dagblad*. <http://www.hd.se/kultur/2015/03/20/varning-for-skratt/>

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00



Varning för skratt

Text: Lars-Eric Jönsson



Publicerad 20 mars 2015 04.00 · Uppdaterad 21 mars 2015 09.29

Den amerikanska komikern Gilbert Gottfried drog ett skämt 3 oktober 2001. Inför sin publik berättade han hur han hade försökt boka ett flyg till Los Angeles.

"I couldn't get a direct flight. We had to make a stop at the Empire State Building."

Ingen, berättade Gottfried efteråt, hade tappat sin publik så snabbt. Skämtet kom för tidigt. Röken hade inte lagt sig på New Yorks gator. Gottfried fick kämpa sig tillbaka med en riktigt låg monolog på tema sex, incest, tidelag, kiss och bajs. Det gick bra. Publiken skrattade.

Sedan 11 september 2001 har humor kommit på den världspolitiska dagordningen på ett nytt sätt. Det är riskabelt att skämta. Det som för någon är skoj, är kränkande för en annan. Eller som Gottfrieds exempel visar, ett skämt vid fel tidpunkt, på fel plats, med fel åhörare faller platt.

Eller, jag ändrar mig, det har alltid varit riskabelt och farligt att skämta. Humor är något som måste tas på allvar. Sällan eller aldrig är ett skratt eller ett skämt bara just det. Vi skrattar gärna tillsammans och bekräftar därmed att vi hör ihop. Ibland skrattar vi åt någon. Och bekräftar att vi har något gemensamt men också att den vi skrattade åt inte ingår. Skratt utesluter och innesluter. Det kan vara glatt, muntert och triumferande men också ironiskt, spotskt, och hånfullt.

Den amerikanske sociologen Erving Goffman menade dessutom att rädslan för att bli skrattad åt är en väsentlig del av det kitt som håller samhället samman. Genom att undvika att göras till åtlöje bekräftas och konserveras den sociala ordningen. Det är bättre och bekvämare att vara på det skrattande kollektivets sida.

Gilbert Gottfrieds förmåga att hämta sig och fånga in publiken med en monolog under bältet var inte bara skicklig. Den belyser också ytterligare två centrala aspekter på humor. Att förlägga de följande skämten under midjehöjd är ett klassiskt grepp som kan vara farligt men som i det här sammanhanget var harmlöst och mycket skoj. I själva verket har de nedre kroppsdelarna en historisk särställning inom humorn. Vi söker oss gärna dit när vi vill dra ett skämt och kanske förlöjliga någon.

Den andra aspekten är ventilerande. Genom att fokusera kroppens nedre territorium och utsöndringar krånglade sig Gilbert Gottfried ut ur greppet som 11 september-skämtet hade fått honom och publiken i. Stämningen var tryckt. Men med ett par stilrena underlivsskämt hanterade han den risk och fara han försatt hela föreställningen i. Ett par skratt och trycket gav vika. Den sociala dynamiken var återställd.

En del av oss besöker kanske Lunds humorfestival i helgen. Med internationella och inhemska stjärnor som Sara Pascoe, Anders Jansson, Johan Wester, Maria Möller och Gunhild Carling kan det bli riktigt kul.

Men hur är det att vara komiker idag? De flesta skämt kräver något slags överskridande av tabun, normer och gränser. Vilka gränser är ok att passera? Och vilka är direkt farliga? Det gäller att ha en fungerande seismograf.

Skakar det så där lite lagom eller håller avgrunden på att öppna sig?